

Draagvlakonderzoek Toekomst basisonderwijs West-Ameland

Rapportage en adviezen

1. Inleiding

In 2019 hebben gesprekken plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van schoolbestuur en directie van de Vereniging Christelijk Basisonderwijs Koningin Wilhelminaschool, van schoolbestuur en directie van Openbaar Primair Onderwijs Ameland en een ambtelijke vertegenwoordiging van de Gemeente Ameland over de vraag naar de toekomst van het basisonderwijs op West Ameland.

Aanleiding was de ontwikkeling van de leerlingenaantallen op West-Ameland, die de vraag opriep in hoeverre het mogelijk en/of gewenst is de huidige drie scholen ('t Ienster in Ballum, De Schakel in Hollum en de Koningin Wilhelminaschool in Hollum) in stand te houden. De gesprekken leidden tot de gedeelde opvatting van betrokkenen dat vorming van één basisschool op West-Ameland een goede keus zou zijn. De vertegenwoordigers van de betrokken partijen achtten het verstandig voorafgaand aan verdere besluitvorming een onderzoek te doen naar het draagvlak voor de vorming van één school. Dit onderzoek, mogelijk gemaakt door de Gemeente Ameland, heeft dit jaar plaatsgevonden en resulteert nu in dit rapport met daarin een aantal adviezen. Hierna wordt eerst beschreven hoe het onderzoek is opgezet en uitgevoerd. Daarna wordt ingezoomd op de gehouden enquête en de uitkomsten daarvan. Als laatste zijn de adviezen opgenomen.

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

Doel van het onderzoek

Het informeren van de belanghebbenden op Ameland over het idee te komen tot één basisschool voor West-Ameland en het peilen van het draagvlak daarvoor onder de belanghebbenden.

Organisatie van het onderzoek

Het onderzoek is opgezet en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van een stuurgroep. Daarin zijn vertegenwoordigd de voorzitters van de schoolbesturen, de directies van de scholen en een medewerker van de Gemeente Ameland. De stuurgroep heeft zich laten ondersteunen door een projectleider en medewerkers van onderwijs adviesorganisatie Cedin.

Werkwijze en uitvoering

Communicatie: de stuurgroep heeft door Cedin geformuleerde teksten vastgesteld zodat eenduidig kon worden gecommuniceerd met iedereen die aan het onderzoek wilde deelnemen. Vanaf het begin gold als richtlijn in alles open en transparant te zijn. Om die reden is een website gemaakt, waarop alle informatie die gedurende het proces beschikbaar was, werd gepubliceerd. Daarnaast is geprobeerd iedereen die betrokken zou willen zijn te bereiken door te communiceren via verschillende kanalen: mailberichten voor ouders en verzorgers van leerlingen, het gemeentelijk informatiebulletin voor alle Amelanders en de website www.onderzoekameland.nl

Onderzoeksproces: de stuurgroep heeft na overleg besloten dat een enquête de beste mogelijkheid bood ieder die zich als belanghebbende zag, de gelegenheid te bieden deel te nemen aan het onderzoek.

Daarbij is besloten voorafgaand aan het houden van de enquête informatiebijeenkomsten te organiseren. Aanvankelijk was het plan in het voorjaar van 2020 twee bijeenkomsten

te organiseren, één in Ballum en één in Hollum. Door de uitbraak van de Corona-crisis is besloten die bijeenkomsten uit te stellen tot oktober jl. en daarbij het aantal bijeenkomsten te vergroten tot acht. Op basis van aanmelding zijn er uiteindelijk vijf informatiebijeenkomsten geweest, twee in Ballum, twee in Hollum en één online. Tijdens de bijeenkomsten is informatie verstrekt over de overwegingen om tot één school te komen. De in het proces gezette stappen zijn daarbij toegelicht. Ook is informatie gegeven over de opzet van de enquête. Natuurlijk is er alle gelegenheid geweest voor vragen en opmerkingen en daarvan werd goed gebruik gemaakt. Op grond van reacties tijdens de bijeenkomsten is de enquête nog enigszins aangepast.

Belanghebbenden. De stuurgroep heeft de keus gemaakt ieder die zichzelf als belanghebbende zou zien, de mogelijkheid te bieden deel te nemen aan het onderzoek. De ouders en verzorgers van leerlingen zijn in de communicatie rechtstreeks benaderd via mailberichten vanuit de scholen. Uiteraard zijn ook de leerkrachten van de scholen en de leden van de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraden geïnformeerd. In de loop van het onderzoek zijn alle inwoners van Ameland een aantal malen over het onderzoek geïnformeerd door berichten in het gemeentelijk informatiebulletin. In veel van de berichten werd voor meer informatie verwezen naar de website: www.onderzoekameland.nl. De mogelijkheid tot deelname aan de enquête is ook bekend gemaakt via de kabelkrant en het digitale Amelanders nieuwsblad.

Overleg. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat het idee van één school voor West-Ameland voor veel onrust zorgde in het dorp Ballum. Op 1 december j. heeft een online gesprek plaats gevonden waaraan vertegenwoordigers van Dorpsbelang Ballum en de leden van de stuurgroep deelnamen. Het verslag van dit gesprek is gepubliceerd op de website van het onderzoek.

Evaluatie. Het onderzoek is uitgevoerd zoals beoogd. Het proces is vertraagd door de Coronacrisis en is om redenen van veiligheid alleen aangepast door in plaats van een tweetal grote informatiebijeenkomsten te organiseren een vijftal kleinere bijeenkomsten te houden.

Zowel aan de bijeenkomsten als de enquête is op serieuze wijze deelgenomen. Er zijn geen aanwijzingen voor verstoring van het onderzoek. De informatie die het onderzoek heeft opgeleverd wordt betrouwbaar geacht.

3. Enquête

Zoals hiervoor benoemd heeft de stuurgroep besloten het idee te komen tot één basisschool op West-Ameland te toetsen door middel van een enquête.

In de periode 26 oktober tot en met 8 november hebben belanghebbenden de kans gehad om de enquête over de toekomst van het basisonderwijs op West-Ameland in te vullen. 199 mensen hebben van die mogelijkheid gebruik gemaakt.

Hierna volgt een korte weergave van de resultaten. Het volledige rapport van de enquête is separaat toegevoegd als bijlage bij dit rapport.

Aantal deelnemers:	199
Aantal inwoners Ballum	62
Aantal inwoners Hollum	119
Aantal ouders / verzorgers	78
Aantal overige deelnemers	121
Aantal CBS Koningin Wilhelmina	29
Aantal OBS 't Ienster	17
Aantal OBS de Schakel	32

Het antwoord op de vraag of het komen tot één basisschool voor West-Ameland een goed idee is, is zeker niet eenstemmig.

Wanneer er gekeken wordt naar alle respondenten dan zegt 40,7% volmondig ja op de vraag of er één nieuwe school moet komen, maar ook 33,7% van de respondenten zegt dat deze school er absoluut niet moet komen.

Wanneer we kijken naar de ouders, dan blijkt dat 46,1% van de ouders vindt dat die ene school er zeker moet komen en 25,6% zegt dat de school er zeker niet moet komen.

Van de respondenten met als woonplaats Ballum geeft een grote meerderheid aan zeker niet voor één school te kiezen, terwijl in Hollum een ruime meerderheid kiest voor één school.

In de antwoorden op de open vragen komen de verschillende aspecten die hiervoor zijn benoemd duidelijk terug. Daarnaast wordt er door een groot aantal respondenten gewezen op het belang dat een school heeft voor een dorp.

In de enquête is ook gevraagd hoe de nieuwe school er uit zou moeten zien. De reden die door de meeste respondenten als heel belangrijk wordt genoemd is dat er een sterk team moet zijn dat goed onderwijs verzorgt.

Ook wordt door veel respondenten genoemd dat het een school moet zijn die midden in de samenleving staat en leerlingen voorbereidt op een wereld vol verschillende opvattingen.

Ook de visie en de richting van de school is voor veel ouders belangrijk.

Samenvattend: de resultaten van de enquête laten zien dat de vorming van één school gevoelig ligt en zowel een aanzienlijk aantal voorstanders als tegenstanders kent. De tegenstanders verbinden hun standpunt vaak met de betekenis van een school voor een dorp.

4. Adviezen

Advies 1: samen verder

Het onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van drie partijen: bestuur en directie van de Vereniging Christelijk Basisonderwijs Koningin Wilhelminaschool, de bestuurscommissie en directie van het Openbaar Primair Onderwijs Ameland en de Gemeente Ameland.

Ieder van de partijen heeft een eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot de toekomst van het onderwijs op West-Ameland.

In 2019 hebben de drie partijen geconcludeerd, dat het belang van goed basisonderwijs op West-Ameland als een gezamenlijke verantwoordelijkheid moet worden gezien.

Belangrijk daarbij was de constatering, dat elk van de scholen klein tot zeer klein is, met voor elk van de scholen de nadelen die daarbij onontkoombaar zijn, ook al vertalen die zich (momenteel) niet in de basiskwaliteit van het onderwijs op elk van de scholen.

Welke keuzes ook gemaakt worden, in alle gevallen is het advies gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor de continuïteit en kwaliteit van het basisonderwijs op West-Ameland in welke vorm dan ook, van samenwerking tot fusie.

Advies 2: intentie tot fusie

Het onderzoek bevestigt het vermoeden dat vorming van één school gevoelig ligt maar een zekere mate van draagvlak is aanwezig. De gevoeligheid ligt vooral in het risico van verlies van een school in het dorp. De opvattingen wat een school zou moeten bieden, staan realisatie niet in de weg of pleiten daar juist voor.

In de loop van het proces is ook duidelijk geworden, dat voor elk van de besturen de opgave van zelfstandig verder gaan niet eenvoudiger wordt, met name door dalende leerlingaantallen. Vorming van één school betekent waarborgen van continuïteit en ruimte voor het realiseren van kwaliteit.

Elk van de schoolbesturen wordt geadviseerd in samenspraak met de directie tot een

besluit te komen of het schoolbestuur bereid is de intentie uit te spreken tot een fusie met het andere schoolbestuur

Advies 3: duidelijkheid over toekomst van de school in Ballum

Het onderzoek heeft duidelijk gemaakt, dat de inwoners van Ballum veel waarde hechten aan het hebben van een school in het dorp. Dat is zeer goed te begrijpen. Tegelijkertijd is er door daling van de leerlingaantallen een reële dreiging, dat het voor instandhouding wettelijk minimaal vereiste aantal leerlingen niet zal worden gehaald.

Twee aspecten die bij besluitvorming over de toekomst van de school in Ballum zouden moeten worden betrokken zijn de volgende:

- de verwachting bij sommigen in het dorp dat uitbreiding van het woningbestand op korte termijn zal kunnen leiden tot een zodanige groei van het aantal leerlingen, dat het bestaansrecht van de school niet in het geding komt. Geadviseerd wordt op basis van feitelijke informatie over de voorziene uitbreiding een kansberekening te maken die zichtbaar maakt wat de betekenis van die uitbreiding zou zijn voor de ontwikkeling van leerlingaantallen;
- bij fusie van scholen stelt de overheid gedurende zes jaar extra middelen (fusiemiddelen) beschikbaar. Deze facilitering is er niet indien een school moet worden opgeheven. Het is bij dreiging van het laatste dus zaak tijdig te besluiten welk scenario wenselijk wordt geacht.

Aan bestuur en directie van OPO Ameland wordt geadviseerd op korte termijn een beleidsmatige keus te maken met betrekking tot de instandhouding van een zelfstandige school in Ballum.

Advies 4: communicatie over het onderzoek.

Het onderzoek naar het draagvlak is uitgevoerd. De belanghebbenden zullen benieuwd zijn naar de uitkomsten van de enquête en nog nieuwsgieriger naar de conclusies die de opdrachtgevers eraan verbinden. Publicatie van het onderzoeksrapport past in de transparantie waarmee de stuurgroep het hele onderzoek heeft uitgevoerd. Voor wat betreft het vervolg is het zaak dat de betrokken partijen de tijd hebben tot conclusies te komen, ieder voor zich en waar nodig of mogelijk, gezamenlijk.

Geadviseerd wordt het onderzoeksrapport nog in december 2020 te publiceren op de website van het onderzoek en plaatsing daarop bekend te maken via eerder benutte kanalen.

Daarnaast is het advies de maand januari 2021 te gebruiken om over elk van de voorgaande drie adviezen in eigen kring en daarna in gezamenlijk overleg tot uitspraken te komen. Met belanghebbenden kan dan nog in december worden gecommuniceerd, dat de betrokken partijen verwachten in het eerste kwartaal van 2021 met richtinggevende uitspraken te komen.

10 december 2020
H. Wilbers
projectleider Cedin